

גליון 68

שבטי ישראל

תשרי תשפ"ו

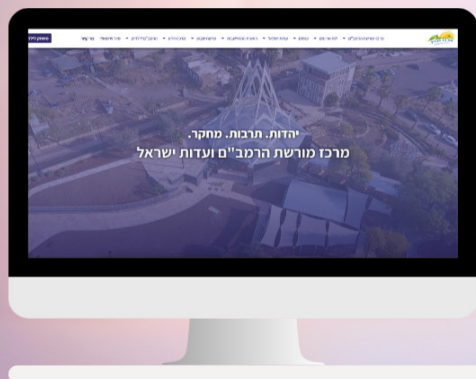

הפינה לצעירים

דמויות מופת
בעדות ישראל
ר' שלמה בן שלמה עמר
ר' יהיא בשירי (מהרי"ב)

לקט הלכות
ומנהגים לימי
חודש תשרי

בואו היכנסו לאתר מורשת הרמב"ם המתחדש!

באתר תוכלו לעקוב אחרי ארועים מגוונים, הרצאות, וכנסים. בנוסף תוכלו למצוא עלוני פרשת שבוע לילדים ומבוגרים! מחכים לכם!

בפתח הדברים

קוראים יקרים,
אנו שמחים להגיש בפניכם גיליון נוסף של עלון שבטי ישראל מבית מרכז מורשת הרמב"ם ועדות ישראל. גיליון מבית היוצר של המרכז המתחדש בעיר הקודש טבריה העוסק בימים אלו בהרחבת הפעילות ובמחקר אודות עדות ישראל השונות.
גיליונות עלון שבטי ישראל יעסקו בעזרת ה' בהיבטים שונים של תרבות, היסטוריה, הלכה ומחקר בעדות ישראל השונות.

בפתח שנה חדשה.

ניצבים, עומדים בדלת. מתפללים לשנה ברוכה. שנה טובה. שנה שתהיה בה מתיקות וטוב.

בפתחה של שנה בפתחת הלב

לבשורות טובות להתחלות טובות

שנה שנה שתביא בכנפיה בשורות גאולה

וישועה

**מנהל תוכן: עותניאל מנצור
עריכה: אביטל לוי
עיצוב: רבקי שאולזון**

חודש תשרי:

"מרוממות הכסא עד לשמחת הסוכה"

חג הסוכות ושמיני עצרת: המעבר מיראה לאהבה. לאחר שנטהרנו בימי הדין, אנחנו יוצאים לצילא דמהימנותא בסוכה ומגיעים לשיא השמחה בשמחת תורה.

משפטי התשובה והשמחה

בשם אדמו"רי החסידות מובא כי כל מה שהאדם פועל ביראה וברעד בראש השנה וביום הכיפורים, הוא יכול לפעול מתוך אהבה ושמחה בימי חג הסוכות. התשובה שנעשית מיראה מגיעה לכדי שלמות רק כאשר היא מתחברת לשמחת המצוות.

היציאה מהבית המוגן אל הסוכה הארעית מסמלת את הביטחון המוחלט בקב"ה. דווקא כשעוזבים את נכסי החומר ונכנסים תחת כנפי השכינה, מוצאים את השמחה האמיתית.

חודש תשרי מעניק לאדם את צידה לדרך לכל השנה כולה. היראה של ראש השנה, המחילה של יום הכיפורים והשמחה של סוכות בונות יחד את קומתו הרוחנית של היהודי, ומטעינות אותו בכוחות של התחדשות, אמונה ודבקות.

חודש תשרי נתפס לעיתים רבות כרצף עמוס של אירועים ומועדים,

חודש תשרי הוא יחיד ומיוחד בלוח השנה העברי. בשונה משאר החודשים, שבהם מצוינים ימים טובים בודדים, תשרי מתאפיין ברצף של ימים נוראים, מועדים וזמני חג. חז"ל דורשים על הפסוק "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו" - איזהו חג שהחודש מתכסה בו? הוי אומר זה ראש השנה. החודש כולו מלא ומוגש בכסות של קדושה.

מבנה החודש והעבודה הרוחנית

ראש השנה: ימי הדין והמלכת הקב"ה על כל מעשי בראשית. תקיעת השופר אינה רק מצווה גזירת הכתוב, אלא קריאה להתעוררות תשובה מעומק הלב, כדברי הרמב"ם: "עורו ישנים משנתכם".

עשרת ימי תשובה: ימים של קירבה יתרה, שבהם "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב". הימים הללו מיועדים להתבוננות פנימית, תיקון המעשים שבין אדם למקום ושבין אדם לחברו.

יום הכיפורים: שיא התהליך של המחילה והסליחה. ביום זה פושטים את החומריות, דומים למלאכי השרת, וזוכים לטהרת הלב ולכפרת עוונות.

תשרי:

המודל הפדגוגי של הלוח העברי

חג הסוכות ושמיני עצרת - יישום בשמחה ובקהילה: היציאה מן הבית המוגן אל הסוכה והחג הקהילתי מתרגמים את ההחלטות העיוניות של ימי הדין לכדי חוויה מוחשית, חברתית ושמחה.

מסרים מרכזיים לעבודה חינוכית

1. מעבר מיראה לאהבה: תהליך השינוי האמיתי אינו מסתכם ברצינות ובכובד ראש, אלא חייב להגיע לשיאו מתוך חוויה של חדווה, שירה וחייבור אמיתי.

2. האיזון בין פנים לחוץ: ימי הסליחות מוקדשים לעולמו הפנימי של האדם, בעוד חג הסוכות מזמין את האושפיזין והאורחים ומדגיש את ערך הכנסת האורחים והערבות ההדדית.

תשרי מעניק לתלמיד ולמחנך תבנית עבודה שלמה: עצירה, ניתוח, קבלת החלטות ויציאה לפעולה מתוך שמחה וביטחון.

נסיים בברכה שתהיה שנה טובה ומתוקה, שנה של בשורות טובות והתעלות רוחנית בפרט ובכלל.

אך מבט מעמיק מגלה בו מבנה חינוכי ופסיכולוגי סדור. תשרי אינו רק מקבץ חגים, אלא תהליך מדורג ומתוכנן של בניית זהות, התבוננות פנימית ויציאה מבוקרת אל הקהילה והעולם.

מבנה התהליך החינוכי בחודש

ראש השנה - הגדרת חזון ומנהיגות: תקיעת השופר והמלכת הבורא מייצגות את שלב קביעת המטרות. האדם נדרש לעצור, להביט על השנה החולפת ולנסח את חזונו האישי והרוחני לשנה החדשה.

עשרת ימי תשובה - רפלקציה ואחריות: ימים של חשבון נפש ממוקד. התהליך עובר מהכלל אל הפרט, תוך מתן דגש על תיקון מערכות יחסים, לקיחת אחריות על מעשים ומשוב עצמי בונה.

יום הכיפורים - זיכור וקבלת החלטות: שיא התהליך הפנימי. הצום וההתנתקות ממלבושי החומר מאפשרים התרכזות נקייה בעיונים ערכיים, מחילה והצבת גבולות ברורים לעתיד.

דמויות מופת בעדות ישראל

חכמים בני המאה ה-20-19
מתוך אנציקלופדיה לחכמי תימן/ ד"ר גברא

ר' שלמה בן שלמה עמר

נולד בצנעא בשנת 1827 ונפטר שם בשנת 1872 כשהוא צעיר לימים בן 48 שנה בלבד. אביו עלה לארץ בתרמ"ב והתיישב בירושלים. מספרים שלאחר ימים ספורים לעלייתו מת מהתרגשות יתר ונקבר בהר הזיתים. לפיכך ניתן אולי להבין מדוע בנו לא הספיק להגיע ארצה. הבן שלמה התפרנס ממלאכתו כצורך ובחר לייצג את כל הצורפים היהודים. בעקבות תפקידו הציבורי נרדף ע"י גורמים עוינים וברח למצרים. בשנת 1869 לאחר שנתיים שב לצנעא. נתפרסם בזכות חיבורו המשלים לר' דוד משרקי (בעל שתילי זיתים).

הוא הספיק לכתוב פירוש רק על חלק מהחיבור - אבן העזר (קודמו כתב פירוש על אורח חיים ויורה דעה).

ר' יחיא בשירי (מהרי"ב)

מגדולי רבני תימן במאה ה-17 פוסק מקובל ולבלי אומן. מוכר גם בכינויו הספרותי אבנר בן נר השרוני. נולד במחצית השניה של המאה ה-16 ונפטר בשנת 1661 בקירוב. חי במחוז רחבה צפונית לצנעא. השפעתו על יהודי תימן התבטאה בתחומים רבים. עסק בהעתקת ספרים רבים, מדרש ואגדה, הלכה ודקדוק, וסידורי תפילה (תכלאלים). עשרות ספרים מכתב ידו נותרו עד היום. הוא הוסיף ביאורים וחידושים בספריו המועתקים מפרי עטו ומחשבתו. כמו כן כתב וחיבר ספרים משל עצמו על פי הפירוט הבא:

• ספר "חבצלת השרון" - באור צורת האותיות על פי תורת הסוד, מסורות למקרא ודרשות קבליות. חיבר זאת בהיותו בן-19. (ההדיר ספר זה פרופ. אהרון גיימאני בשנת תשס"ח בהוצאת יד הרב ניסים-ירושלים)

• "אבן השרון" - פירוש על "עין יעקב" - אגדות התלמוד, לסדרים מועד ונשים.

• פירוש בערבית יהודית לאגדה של פסח (תורגם ופורסם ע"י הרה"ג יוסף קאפח) - פירוש לסידור תפילה (תכלאל) שנקרא מאז תכלאל מהרי"ב.

• הגהות וביאורים ל"מדרש הגדול" שחובר ע"י ר' דוד בן עמרם עדני במאה ה-14.

• "עין משפט" - מראה מקומות להלכות הרמב"ם.

• "חלק הדקדוק" - מאמר העוסק במסורת המקרא ומצוי עפ"י היום בכל תאג'.

• "בשירי" - טעמים ופרפראות חכמה.

• הגהות לפירוש "המזרחי" לר' יוחנן מזרחי למסכת חולין.

פינת ההלכה

הלכות סוכה

מפני שגם בדוחק, אדם אחד אינו יכול לשבת בה ולאכול. ואפילו היתה הסוכה ארוכה הרבה, אם רוחבה פחות משבעה טפחים - פסולה (סוכה ב, א; מ"ב תרלד, א).

כיוון שהסוכה דירת ארעי, אין צורך שיהיו לה ארבע דפנות, אלא די שיהיו לה שתי דפנות וטפח. ואמרו חכמים שצריך להעמיד טפח זה במרחק של פחות משלושה טפחים מהדופן השנייה (כמבואר להלן ו).

היתה הסוכה גבוהה מעשרים אמה (כ-9 מטר) - פסולה, הואיל והסוכה צריכה להיות דירת ארעי, ואילו סכך שעומד בגובה כזה חייב שיהיה לו מבנה קבוע כדי להחזיקו. ויש לדעת שעיקר ביטוי הארעיות שבסוכה צריך להיות בסכך, אבל הדפנות יכולות להיות קבועות לגמרי, כל זמן שאין הכרח בכך לצורך הסכך. ולכן מותר להסיר את תקרת הבית ולהניח במקומה סכך, שהואיל

מצווה לשבת בסוכה במשך שבעת ימי חג הסוכות, שנאמר (ויקרא כג, מב-מג): "בִּסְכַּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים, כָּל הָאָזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בִּסְכַּת. לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בִּסְכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם". וכן נאמר (דברים טז, יג): "חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לָּךְ שִׁבְעַת יָמִים בְּאֶסְפָּף מִגֶּרְנֶךָ וּמִיְקָבְךָ".

עניינה של המצווה, שבשבעת ימי חג הסוכות נגור בסוכה. ומהי סוכה? דירת ארעי (סוכה ב, א). שני תנאים צריכים להתקיים בסוכה כדי שתחשב דירת ארעי: (א) שתהיה ראויה לדירה, (ב) שתהיה ארעית.

לפיכך, אם היה גובה חללה של הסוכה פחות מעשרה טפחים (כ-80 ס"מ), או שהיה רוחב חללה פחות משבעה טפחים (כ-56 ס"מ) - פסולה, הואיל וזו דירה סרוחה שאפילו לדירת ארעי אינה יכולה להיחשב,

שמו היא נקראת 'סוכה'. על הסכך לעמוד בשלושה תנאים: (א) שיהיה ממין צומח. (ב) שיהיה מנותק ממקור גידולו. (ג) שלא יעבור עיבוד שיכשיר אותו לקבל טומאה. ונבאר יותר:

התנאי הראשון, שחומר הסכך יהיה מדבר שגידולו מן הקרקע, כלומר ממין הצומח, כעצים ושיחים. אבל ברזל, עפר ופלסטיק, אע"פ שמקורם מהאדמה, כיוון שאינם צומחים - פסולים לסוכה. וכן עורות של בעלי חיים, למרות שהם ניזונים מהקרקע, אינם נחשבים גידולי קרקע.

התנאי השני, שהסכך יהיה מנותק ממקור גידולו, לכן ענפי אילן וצמחים מטפסים - פסולים לסכך, הואיל והם מחוברים לקרקע.

התנאי השלישי, שהסכך לא יהיה מדבר המקבל טומאה. ככלל, כל דבר בצורתו הגולמית בטבע אינו יכול לקבל טומאה, ולאחר שעבר עיבוד כדי להיות ראוי לשימוש האדם, הוא יכול לקבל טומאה. למשל, גזעים, ענפים ואף קרשי בניין פשוטים, אינם ראויים לקבל טומאה. אבל אם עשו מהם כלים, כסאות ומיטות - הרי

וגובה הסכך פחות מעשרים אמה, הוא לא נזקק למבנה קבע כדי להעמידו.^[1]

בית שהגג שלו עשוי מעץ פסול לסוכה, מפני שהסכך צריך להיות ארעי, ואילו תקרת הבית קבועה. וכדי שלא יטעו להתיר תקרה של עץ, הוסיפו חכמים ואסרו לסכך בנסרים שהיו רגילים לעשות מהם תקרה, כפי שיבואר להלן (הלכה ד).

כיוון שהסוכה דירת ארעי, אפשר להקימה על עגלה או רכב או ספינה, והיא כשרה גם בעת הנסיעה, ובתנאי שדפנותיה והסכך שלה יכולים לעמוד ברוח מצויה (שו"ע תרכח, ב; שעה"צ יא). כיוון שהסוכה דירת ארעי, היא פטורה ממזוזה (שו"ע יו"ד רפו, יא).

היו דפנותיה של הסוכה רעועות באופן שאינן יכולות לעמוד ברוח מצויה, או שהיה הסכך שלה עשוי גבעולים ועלים שעומדים להתייבש ולנשור במשך שבעת ימי החג - פסולה, שאפילו לכלל דירת ארעי לא הגיעה (שו"ע תרכח, ב; תרכט, יב).

ב - ממה עשוי סכך כשר הסכך הוא עיקר הסוכה, ועל

הליכות ומנהגים

בתי הכנסת הנוודים בצנעא

כל הפרקים העוסקים בנושא הנ"ל לאורך כל הגיליונות לקוחים מספרו של הרב י.קאפח "הליכות תימן"

בית כנסת כחלאני – בית כנסת זה נמנה על בתי הכנסת שנוסדו לאחר גלות מוזע בשליש הראשון של המאה ה-18 על ידי סעיד בן משה כחלאני שנמנה על עשירי הקהילה דאז. בשנת 1787 סמוך למותו הוא כתב צוואה בבית הדין ממנה אנו למדים כי בית הכנסת הוא בבעלותו הבלעדית והוא מצווה להוריש את כל הזכויות בו לבניו יורשיו ולאחר מכן בהמשך ליורשיהם נכדיו. בתחילת המאה ה-19 רכש יחיא צאלח את בית הכנסת מידי אחד מיורשי כחלאני ובשנת 1836 כתב צוואה בבית הדין לפיה הוא מקדיש את בית הכנסת לציבור המתפללים והוא הדגיש שלא תהיה ליורשיו שום זכות יתר על פני האחרים. לאחר כעשר שנים פרצו מריבות בין יורשיו לבין הציבור בדבר הנהגת בית הכנסת ושאר זכויות. מחלוקת זו הגיעה לפתחו של הרב הראשי דאז מארי סלימאן קארה והוא פסק של יורשים אין שום זכויות יתר כמשתמע מהצוואה שהותיר אבי המשפחה. גם פניה נוספת של יורשי המנוח בשנת 1856 לער-כאות של גויים לא הועילה בנדון והפסק נותר על כנו. יחד עם זאת החליט הציבור לבחור בבנו של המנוח בשם ר' דוד צאלח להנהיג את בית הכנסת וזאת בשל תכונותיו האישיות כאיש ירא שמיים ותלמיד חכמים מובהק ומקור-בל על רוב הציבור. אחיו של ר' דוד, אברהם, תבע לעצמו את ההנהגה והדברים שוב התגלגלו לפתחו של בית הדין שנזף בתובע ואף הזהיר אותו שאם לא

יחדל בחתרנות תחת הנהגת אחיו יעצר. המחלוקת סביב ההנהגה המשיכה אף לאחר מותו של אברהם הנ"ל שאז בנו סעיד תבע לעצמו את ההנהגה במקום דודו. במקרה זה נענש סעיד בהוראת בית הדין. המחלוקת סביב עניין זה אף הגיעה לכדי כך שהרב הראשי שהתפלל שם, גם נתבע על ידי הנוגעים בעניין מיורשי יחיא צאלח, בגלל מעורבותו בשיפוץ בית הכנסת. בית הכנסת, על אף המחלוקות המתמשכות, עמד על תילו ושירת את מתפלליו עד ערב העלייה הגדולה לארץ בסוף שנות הארבעים של המאה ה-20.

בית כנסת כסאר- אחד מששת בתי הכנסת הגדולים בצנעא שנבנה לאחר גלות מזוע, ונחנך בשנת 1793. כנראה שמיסדו היה ר' סלימאן כסאר, לדעת פרופ' רצהבי. למעשה בית הכנסת היה קיים קודם לכן ונהרס בגזרת המלך אלמהדי עבאס בן אלמנצור בשנת 1762. הוא נותר בחורבותיו כ-30 שנה, שלאחריהן השתדל ר' סלימאן אצל השלטונות והוציא רישיון לבנייתו מחדש. בעקבות השקעתו הרבה בבניה ותרומתו הכספית הבלתי מבוטלת הוחזרו לו הזכויות המקוריות כפי שהיו בטרם נהרס. מתוך תעודה כתובה משנת 1793 אנו למדים כי הוא אף תרם שטח קרקע ובור מים פרטיים שלו שסופחו לתחום בית הכנסת, זאת מאחר שביתו גבל בשטח הצמוד לבית הכנסת. בגין כל הנ"ל הוקנו כל זכויות בית הכנסת אף ליורשיו אחריו. בשנת 1800 התגלגלה לפתחו של בית הדין תלונה מצד אחד השכנים שגרו בצמוד לבית הכנסת, יחיא גיאת, שתבע את הבעלים סלימאן כסאר בעניין ניקוז המים. הוא דרש להטות את נתיב הניקוז מצד אחד למשנהו ורצה שבית הכנסת ישתתף בהוצאות. בית הדין המקומי פסק כנגדו שלא חלה חובת השתתפות על סלימאן כסאר, ובכל ההוצאות ישא מר גיאת.

בתחילת המאה ה-20 עמד בראש בית הכנסת הרב עמרם קורח. בעבר הרחוק נוסח התפילה שם היה שאמי עד שבעקבות המחלוקת בין הדרדעים לעקשים בשליש הראשון של המאה העשרים שונה הנוסח לבלאדי.

בבית כנסת זה שרתו בקודש במהלך השנים רבנים מפורסמים כגון הדיין ר' יחיא בן שלום הכהן שנפטר בשנת 1867 ולפניו ר' חיים בן יוסף קורח שנפטר ב-1812.

בית הכנסת המשיך להתקיים עד ערב העלייה הגדולה לארץ בשנת 1949. בית כנסת המדרש- נתקיים בשכונת השוק ונהגו לארח בו עניים מזדמנים שלא היה להם היכן להתארח. הרב הראשי ר' יחיא יצחק נהג להתפלל שם ולהעביר שעורים שונים. בחדרים נספחים שהיו שם לימדו הרבנים הנוודים ר' חיים קורח (נפטר ב-1912) ור' סאלם עמר תינוקות של בית רבן.

היסטוריית יהודי תימן

(כל פרקי ההיסטוריה במדור זה נלקחים מכתביהם של חוקרי תימן בדורות האחרונים)

העלייה מדרום תימן ("עליית יבנאלי")

1911-1914 (מתוך: בת ציון עראקי קלורמן, יהודי

תימן, כרך ג' עמ' 232-210)

בתחילת דרכו חשב שמואל יבנאלי שבגין שליחותו יעלו בסוף לארץ רק כמה עשרות ואולי מאות בודדות. כששב לעדן בסיס יציאתו לאחר מסעו השני, גילה לתדהמתו ש-450 איש כבר יצאו לא"י ועוד כ-250 כבר ממתנים בעדן להיתרי העליה. כמו כן הגיעו אליו ידיעות על נהירה של מאות נוספים שמתכוונים לעליה או כבר בדרכם לעדן. מאחר ולא הוא ולא הגורמים המיישבים בארץ ציפו להיענות שכזו, ומאחר ולא הייתה אפשרות מעשית לקלוט מאות רבות של עולים בפרק זמן כה קצר, נאלץ יבנאלי באופן דחוף להפיץ אגרת לכל המקומות בהם ביקר, המבקשת לעצור ולהתעכב עד לקבלת הנחיה חדשה ממנו. איגרותיו לא עצרו את שטף העלייה ואלה נמשכו עד 1914 ערב פרוץ מלחמת העולם הראשונה. בסיכומה של עליה זו שרובה הייתה מדרום תימן עלו כ-1500 יהודים, שני שליש ב-1913 ושליש ב-1914. יבנאלי עצמו כתב בזיכרונותיו כי שליחותו הצליחה בעיקר אצל מי שבמילא התכוונו לעלות, כך שהוא היה רק גורם מזרז ומדרבן.

קליטתם של העולים בארץ:

עולי תימן הוכוונו להתיישבות במושבות הארץ: גדרה, רחובות, נס ציונה, באר יעקב, ראשון לציון, פתח תקוה, חדרה, זכרון יעקב,

יבנאל, כנרת ועוד. כבר בתחילה התברר שהגורמים המיישבים לא נערכו לקליטתם כראוי הן בתחום הדיור והן בתעסוקה, ועל רקע קשיים אלו בקשו המארגנים לעצור את זרם העולים הנוסף.

סבלם של העולים היה גדול בתחילה, ורק במהלך השנים הלך מצבם והשתפר. חלקם השתלבו בחקלאות אף על פי שלא היו מוכשרים לכך מלכתחילה, ואחרים פנו למקצועות אחרים. חלקם אף היגרו לערים בחיפושם אחרי הפרנסה.

כבר בתחילת תהליך התערותם בחברה המקומית הבינו העולים שהם מופלים לרעה ביחס לאשכנזים מבחינת גובה השכר שקבלו. שכרם היה עד כדי מחצית משכר העולים 'הוותיקים' מאירופה. כמו כן הם גם הופלו לרעה בחלקות האדמה שהוקצו להם ושעליהם היו צריכים להיאבק לא מעט. בעוד שהעולים מאירופה קבלו ללא עוררין קרקעות להקמת ישובים חקלאיים מהמוסדות הציוניים הרי שלעולי תימן לא ניתנה האפשרות להשתתף במפעל ההתיישבותי ולפיכך לא נכנסו לאתוס הציוני כמייסדים אלא תמיד כפועלים שכירים. למעשה יחס זה וגוישה זו של הגורמים המיישבים ושל ההנהגה לא השתנו במשך שנים רבות לכל יוצאי ארצות המזרח, ואף לאחר קום המדינה. על תרומתם של עולי תימן במאבק ל"כיבוש העבודה" כותב ישראל קיסר ("הליכות קדם", עמ' 251-245), כי לא ניתן לתאר את המאבק הנ"ל ללא תרומתם החשובה והמכרעת של עולי תימן. הוא עורך השוואה בין הפועל התימני לפועל מאירופה במספר היבטים ומגיע למסקנה ברורה שהתימני החזיק מעמד והצליח הרבה יותר מהאשכנזי, ולכך הוא מספק נימוקים:

ההסתדרות הציונית ובראשם מר רופין לא לתמוך בתביעותיהם לקבלת קרקעות להתיישבות מתוך מגמה ברורה לנצל את תכונותיהם ה"טבעיות" לשמש כפועלים שכירים פרודוקטיביים וזולים.

על רקע זה הוקמה "התאחדות התימנים" בשנת 1922 כשהאישים המרכזיים שהובילו מהלך זה היו אברהם טביי, זכריה גלוסקא, יוסף הרמתי, ואברהם צארום. התאחדות התימנים שמה לה למטרה לטפל בעיקר בשני נושאים מרכזיים: הבאת עולים וקליטתם ביישוב. בכלל זה התכוונו לשפר את מעמדם, מקומם וכבודם של כלל עולי תימן.

גם בקרב התימנים התגלעו מחלוקות על הדרך בה ניתן להשיג את כל המטרות הראשיות והמשניות, כמו גם קביעת סידרי עדיפויות, כשכל סקטור מושך לכיוונו. על רקע זה חלו פילוגים פנימיים שלא תרמו לכבוד העדה בעיני ההסתדרות הציונית ובעיני כלל הציבור. רק בשנת 1944 נחתם הסכם בין התאחדות התימנים להסתדרות שהפיח תקווה לשיפור מצבם ומעמדם של הפועלים התימנים. למרבה הצער לא השתפר מצבם באופן משמעותי ושוב הם התפצלו, והקיטוב מבפנים הלך התרחב והעמיק. לסיכומה של עליה זו של עולי יבנאלי ניתן לומר כי תרומתם להתיישבות היהודית בארץ הן הכפרית-חקלאית והן העירונית-פועלית היו בעלי משקל כבד ביחס למספרם הפעוט אל מול מספרם הגדול יותר של העולים מאירופה. בכך הונצחה תרומתם הלכה למעשה כבוני הארץ ומייסדיה, וזאת על אף שההנהגה לא התכוונה לכך בלשון המעטה.

• יהודי תימן עסקו במלאכות כפיים קשות כבר בתימן ולצורך זאת נתפזרו במאות כפרים בתורם אחר הפרנסה, ולפיכך היה להם ניסיון לא מבוטל בעבודות קשות שדרשו מאמץ והתמודדות פיזית קשה.

• אחד מהמניעים המרכזיים לעלייתם הייתה האמונה החזקה והכמיהה הדתית-משיחית לא"י, ולפיכך הם המשיכו להיאחז בארץ בכוח האמונה הדתית חרף הקשיים, בעוד אחרים הגרו לאמריקה או אוסטרליה.

• הם הגיעו לארץ כנשואים עם ילדים, ולא כרוב עולי אירופה שהיו רווקים. במצב שכזה האחריות לדאוג לפרנסה ולמשפחה הייתה מכריעה והם לא בחלו בשום עבודה, ולפיכך זכו לא רק לכינוי של "פועל טבעי" אלא אף ל"פועל המסתפק במועט".

העובדה שהם היו מטופלים במשפחות עם ילדים כפתה עליהם להתמיד בעבודתם ולהימנע ככל האפשר מלהגר ממקום למקום. היציבות, הן הכלכלית והן ההתיישבותית, הייתה חשובה להם ואפילו במחיר רווחתם ולכן גם האיכר היהודי הוותיק העדיף להעסיק אותם לצורך מימוש האינטרסים האישיים שלו.

הקשיים הרבים הובילו את העולים להתארגן, בתקווה שבכוחות משותפים יצליחו לפעול ולשפר את תנאי שכלם ומחיתם.

על רקע תחושות הקיפוח והאפליה, השתתפו התימנים בשנת 1918 בכינוס גדול שארגן פטרונם שמואל יבנאלי ובאספה זו נתנו ביטוי לתחושותיהם והרגשתם. או אז התברר לתימנים כי הייתה מדיניות מכוונת מצד הגורמים המיישבים ומצד ראשי

יחד שבטי ישראל

סיפורי עליה אותנטיים

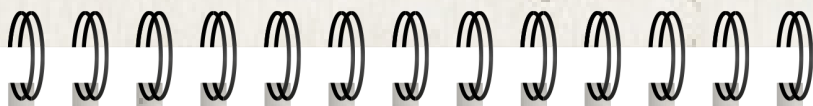
בליל ראש השנה התכנסו המתפללים בבית הכנסת השכונתי, וניחוח התפוח בדבש עוד עמד באוויר לצד ריח נרות השעווה הדולקים. סבא מגיסטו ישב בשורה הראשונה, עטוף בשמה לבנה מסורתית, ולצידו נכדו הצעיר דניאל, שהביט בו בסקרנות שקטה. כשהחזן החל לבקוע בקולו החם את הניגון העתיק של "אדון הסליחות", עיניו של הסבא דמעו מהתרגשות. הוא נזכר בימי תשרי הרחוקים בכפר שבאתיופיה, כשהיו מתפללים יחדיו תחת כיפת השמיים הפתוחים בגעגועים יוקדים לציון. עכשיו, כשהוא מביט מסביבו על קירות האבן המוארים, הוא רואה שופרות מקרן יעל לצד מחזורי תפילה פתוחים ומבטים מלאי כוונה.

דניאל הקטן רכן אליו, החזיק בכף ידו המחוספסת ושאל בלחישה: "סבא, על מה אתה מתפלל השנה?". מגיסטו חיך, ליטף את ראשו של הנכד וענה ברוך: "אני לא מבקש דבר, רק מודה לשם שזכינו לעמוד כאן יחד". קול השופר הפשוט, החד והמרגש, שהדהד בחלל בית הכנסת, חיבר בין כל הדורות והעולמות. ברגע הזה הרגישו כולם איך מסורת אבות עתיקה, שחצתה יבשות ומדבריות, לובשת חיים חדשים בלב ירושלים. שנת תשרי חדשה החלה, עטופה באור בהיר של אחדות, הודיה עמוקה ותקווה שלמה לכל בית ישראל.

פינת המתכונים

עוגת דבש

רכיבים:

ביצב (אחת)
100 ג' סוכר (חצי כוס)
60 מ"ל שמן (רבע כוס)
240 מ"ל קפה לומר מוכן לתייה
(כוס)
חצי כוס דבש
קורט מלח
חצי כפית א. סודה לתייה
כפית קימון
140 קמח (כוס קמח)
כפית א. אפייב

אופן הפקדה:

1. מעללים את אגריי, הפחמים
במים עד לריבוק, בעוד.
2. מבינים את הפקוסקוס: בקצרה
מועבבים מעט סולת (קמח) ללחך
בכל יד (מעיבים אותו ומעבדים
עם הידיים. המערבד היא אסור

את כל הסולת לנעצה במים, טח כדי ציבוד מתמיד. מפוררים
בהדרגה את כל הסולת לבקצרה אחת-בית קטנות, ודואגים לא
יותר מאלים. בבדי לזכא קוסקוס דק, במאי הציבוד מנסים
במסננת דקה לקוסקוס בק לנזרים פירורים קטנטנים אחידים,
באז אלים.

3. צוברים לאידוי: מוסיפים לקצרה, למים רבץ כוס שמן ומעט מלח.
מאדים חצי לעד בסיר אידוי לקוסקוס (או בלפקוסקוס בתוך
קצרה מלא לסיר עם אדים) בלפקוסקוס מבוסד. בלחץ רבץ
בלפקוסקוס אל אמור לבוא במאי עם מים.

4. לטלפים היטב את הירקות למרק חותכים גס, מטלפים בלתי
דקות בסיר את הירקות למעט עלי הסלרי ומוסיפים את המים.
מים צריכים לבסות את הירקות, כך שאם הפחמים אינם
מספיקת מוסיפים עוד. מביאים לרתיחה ומוסיפים מלח פופל
וברוק. מעללים על אל בנינות עד לריבוק כל הירקות (לעצב).
לאחר חצי לעד מוסיפים את עלי הסלרי והפחמים (בבדי ליתבול
עם המרק).

5. לאחר האידוי הראשון מוסיפים את הפקוסקוס מרבל,
מוסיפים את השמן והמלח ומערבבים.

6. מאדים את הפקוסקוס בלתי הפעם כ-20 דקות מסירים
מרבל.

7. מעללים: על צלחת גדולה למים לבנת קוסקוס ועליה מוסיפים
את המרק.
מתק את מתכונים ישראלי

עַת שְׁעָרֵי רָצוֹן

פיוטי הסליחות

לכבוד חודש תשרי

עֹקֵד וְהַנְּעֻקָּד וְהַמְּזַבֵּחַ.

שְׁחַר וְהַשְׁכִּים לַחֲלֹף בְּבִקְרָא
וְשָׁנִי נִעְרִיו מִמֶּתִי הַשְׁקֵר
יוֹם הַשְּׁלִישִׁי נִגְעוּ אֶל חֶקֶר
וַיֵּרָא דְמוּת כְּבוֹד וְהוּד וַיִּקְרָא
עֶמֶד וְהַתְּבוּנוֹן לְהַמְשִׁיחַ
עֹקֵד וְהַנְּעֻקָּד וְהַמְּזַבֵּחַ.

יִדְעוּ נִעְרִיו כִּי קָרָאם לֵאמֹר
אוֹר הַרְאִיתָם צֶעַץ בְּרֹאשׁ הַר הַמֹּר
וַיֵּאמְרוּ לֹא נִחְזָה רַק מִהְמֹר
עָנָה שָׁבוּ פֹה עִם מְשׁוּלִים לַחֲמֹר
וְאֲנִי וְהַנְּעִיר לְהַשְׁתַּטֵּחַ
עֹקֵד וְהַנְּעֻקָּד וְהַמְּזַבֵּחַ.

הִלְכוּ שְׁנֵיהֶם לַעֲשׂוֹת בְּמִלְאכָה

עַת שְׁעָרֵי רָצוֹן לְהַפְתֵּחַ
יוֹם אֶהְיָה כְּפִי לְאֵל שׁוֹטֵחַ
אֶנָּה זָכָר נָא לִי בְיוֹם הַזִּכָּר
עֹקֵד וְהַנְּעֻקָּד וְהַמְּזַבֵּחַ.

בְּאַחֲרִית גִּסָּה בְּסוֹף הַעֲשָׂרָה
הָבֵן אֲשֶׁר נִוְלַד לָהּ מִשְׁרָה
אִם נִפְשָׁהּ בּוֹ עַד מָאָד נִקְשְׁרָה
קוֹם הַעֲלֵהוּ לִי לְעוֹלָה בָּרָה
עַל הַר אֲשֶׁר כְּבוֹד לָהּ זֹרַח
עֹקֵד וְהַנְּעֻקָּד וְהַמְּזַבֵּחַ.

אָמַר לְשִׁרָה כִּי חֲמוּדָהּ יִצְחָק
גָּדַל וְלֹא לָמַד עֲבוּדַת שָׁחַק
אַלֶּף וְאוֹרָהּ אֲשֶׁר לוֹ אֵל חָק
אִמְרָה לָכֵה אֲדוֹן אֲבָל אֵל תִּרְחַק
עָנָה יְהִי לָבֶךָ בְּאֵל בּוֹטָח

להאזנה לפיוט בנעימה סרקו את הקוד:

עוקד והנעקד והמזבח.

ממאכלת יהמה מדברי
נא חדדה אבי ואת מאסרי
חזק ועת יקד יקוד בבשרי
קח עמה הנשאר מאפרי
ואמר לשרה זה ליצחק ריח
עוקד והנעקד והמזבח.

ויהמו כל מלאכי מרפבה
אופן ושרף שואלים בנדבה
מתחננים לאל בעד שר צבא
אנא תנה פדיום וכפר הבח
אל נא יהי עולם בלי ירח
עוקד והנעקד והמזבח.

אמר לאברהם אדון שמים
אל תשלחה יד אל שלישי אורים
שובו לשלום מלאכי מחנים
יום זה זכות לבני ירושלים
בו שערי רחמים אני פותח
עוקד והנעקד והמזבח.

לבריתך שוכן זבול ושבעה
זכרה לעדה סוערה ונגועה
ושמע תקיעה תוקעה ותרועה
(כשראש השנה חל בשבת:
ושמע תפלה זכרה לתרועה)
ואמר לציון בא זמן הישועה
ינון ואליה אני שולח
עוקד והנעקד והמזבח.

ויענה יצחק לאביו בכה
אבי ראה אש ועצי מערכה
איה אדני שה אשר כהלכה
האת ביום זה דתך שובח
עוקד והנעקד והמזבח.

ויענה אביו באל חי מחסה
כי הוא אשר יראה לעולה השם
דע כל אשר יחפץ אלהים יעשה
נבנה בני היום לפניו פסא
אז יאמיר זבח והזובח
עוקד והנעקד והמזבח.

דפקו בשערי רחמים לפתח
הבן להזבח ואב לזבח
קוים לאל וברחקיו לבטח
וקני' ה' יחליפו כח
דרשו בנחלת אל להסתפח
עוקד והנעקד והמזבח.

הכין עצי עולה באון וחיל
ויעקד יצחק בעקדו איל
ויהי מאור יומם בעינם ליל
והמון דמעיו נוזלים בחיל
עין במר בוכה ולב שמח
עוקד והנעקד והמזבח.

שיחו לאמי כי ששונה פנה
הבן אשר ילדה לתשעים שנה
היה לאש ולמאכלת מנה
אנה אבקש לה מנחם אנה
צר לי לאם תבכה ותתיפח

הפינה לצעירים

תפזורת לחודש תשרי

ת	ש	ר	י	ל	צ	מ	נ
א	ו	א	ס	ו	כ	ו	ת
ת	פ	ש	כ	ל	מ	נ	ה
ר	ר	ה	כ	ב	צ	ו	מ
ו	ח	ש	ס	ו	כ	ה	י
ג	י	נ	ע	ר	ב	ה	ה
צ	מ	ה	ד	ס	ת	צ	נ
י	ו	מ	כ	י	פ	ו	ר

תשרי / ראש השנה / סוכות / יום כיפור /
שופר / סכך / סוכה / אתרוג / הדס / ערבה
לולב / צום

אומנות בסריקה

לצפייה בסרטון הסבר
על קישוט לסוכה:
חיפושית על עלה
סרקו את הקוד

תשרי

אנחנו מתחילים שנה חדשה.

כמו בכל דבר חדש, גם שנה חדשה

יכולה להביא איתها התרגשות ורצון

גדול שהיא תהיה טובה ומוצלחת.

הרבה פעמים בתחילתה של שנה אנחנו

חוצים להיות טובים יותר, להתמיד במה

שתקשה לנו להתמיד, לקבל על עצמנו

תבואות טובות. האם נצליח לעמוד

בהבט? לא בטוח.

ובכל זאת, כל רצון טוב וכל

התקדמות היא צעד אחד קדימה יותר

מהמתקדם שבו היינו קודם.

בתחילתה של שנה חדשה נברך אתכם

בשנה טובה ומתוקה. שנה של בשורות

טובות והתחלות משמחות.

שנה טובה!

הפינה הזו היא בשבילכם,
ואני רוצים שתכתבו לנו על
מה מעניין אתכם שנכתוב כאן
בעלוני הבאים. אתם יותר
ממוזמנים לכתוב לנו למייל:
edotlyeladim@gmail.com